

עין משפט
גור מצוה

צו:

השואל את הפרה פרק שמיני בבא מציעא

מסורת הש"ס

14 לקמן קמי: ב"ק ק"ח.
15 ונתיב' מחסות י: ד"ה
16 רב הונא ועד מחסות
17 שבעות מ: ד"ה מתוך
18 המיקוי טוהא דהלא חילת
19 סחי חזנחא דברי יוחנן
20 ורב נחמן וכו': א' תמונת
21 י: לקמן קמי: ב"ק ק"ח.
22 ע"י כ"ג קל"ה: ד' ודף
23 א: א' ס' ו'ל כ"ג:
24 לקמן ק"א: א' ו' שבעות
25 מחל.

הנהגות הב"ח

14 ר"ה ח"ס סי'
15 וכן בגמ' אר"ה ח"ס:
16 בא"ד אר"ה ח"ס:
17 שו"ת אמת כ"ן דהיא
18 ענין: (ח"ס קל"ה: ד' ודף
19 הנהג' וכו' ושם ט"ו
20 דלא אמרי' ברי עדיף:
21 בא"ד אר"ה ח"ס ד"כ
22 יהיה דשמואל הוא
23 ד"כ ושמואל: (ס' בא"ד
24 מקמי להו מתינת:

גליון הש"ס

הוספות ר"ה ליבא
וכו' הו' באר"ה תירושת
מחוסרין: עין לקמן דף
קמ" ע"ב חסות ד"ה
15 מחל:

וחומר מסוטה שלא נתנה לתבוע בעד אחד ובתור הכי קאמר אשכחן ודאי ספק מולן פי' אע"ג דבסוטה מנגלגין על ספק זהו כבשיל
שגם עיקר השבועה צאה על טענת ספק ולכן מנגלגין (א) מספק דהוי כעין העיקר אבל ממון שעיקר השבועה אינה צאה אלא על
טענת ודאי מולן שינגלגו על ספק חיי דבי ר' ישמעאל נאמרה שבועה בחוק ונאמרה שבועה בפנים כו' והשתא לא מאכריחן חו לקי'
אלא מגזירה שזו שבועה שזוהי יליפין לכולה מילתא והשתא יליפין דמנגלגין אפי' על טענת ספק כמו בכוטה אע"ג דנמנון לא

היה כעין עיקר השבועה וילפין נמי
דמנגלגין בטענת ודאי אפי' בדבר
שאני דומה (ב) כיון דהיא כעין העיקר
כמו בכוטה דמנגלגין כעין העיקר:
השובר אושר שכורה מתה והלה
אובר איני יודע פטור.
ואף על גב דבכל שבועת שומרים
המפקיד משיבטו מספק שהוא אינו
יודע אם נאנסה הכא שאין יודע
אם מתה השאלה אין להשיבו
מספק דהוי כאלו אומר המשאל
ספק לי אם השאלתיך אם לאו שעל
אותה טענה אין השואל חייב לישבע
ועוד דהכא אפי' משאל אומר ברי
אמרי' דאינו נשבע אלא ע"י גלגול:
והלה אובר איני יודע פטור.
וא"ת לרב הונא ולרב

יהודה דאמרי ברי ושמה ברי עדיף אמאי אנטרין למיתני הכא דפטור דהשתא ברישא אשמועינן דברי עדיף להוליא כ"ש הכא דלהחיק
וי"ל דאיתי דתנא ברישא דברי עדיף ומיב השואל תנא נמי סיפא דכי הו' אפכא דפטור השואל אי נמי דברי דמשאל עדיף מבדי דשואל
וכן שמה דמשאל עדיף מדשואל ולהכי אנטרין סיפא לאשמועינן דאפילו ברי דשואל ללא חשיב כולי האי עדיפא משמה דמשאל:
ליבא תהוי תיובתא דרב נחמן. וא"ת מה מתינתן מוקי לה בסמוך כסומכוס ללא אזיל בתר חוקה ואית ליה ממון המוטל בספק
מולקין ולהכי לבידיה כי איכא ברי ושמה הוי ברי עדיף אפילו להוליא ורב נחמן כרבנן דאית להו המע"ה אי נמי רב נחמן אמי
שפיר כסומכוס דמודה סומכוס היכא דליכא דררא דממונא דהמע"ה וי"ל דלסומכוס דאית ליה ממון המוטל בספק מולקין * הוי כאלו
מרויחו ומחוקין זו וזוין דלדידיה אהני ברי נגד שמה ומיב הכל הכי נמי הוי ליה למימר לרבנן דאהני נמי ברי נגד שמה לכל הפחות
לומר שיתולקין: **והלה אובר איני יודע.** דוקא שאומר איני יודע אם הלויתני אבל הלויתני ואיני יודע אם החזרתי לך מתינתן היא
בהחלל בתרא (ב"ק דף ק"ח). דחייב ומ"מ פריך שפיר לרב נחמן ממתניתין דאע"ג דמודה שמסר לו שמי פרות אלו שמתיר אחת הוה כאלו
אומר איני יודע אם השאלתי אם לאו וכן צברה אחת כשאני יודע אם מתה בעודה שאלה: **ר"ב הונא** רב יהודה אמרי חייב ברי
ושמא ברי עדיף. מימה דכריש שור שנגח את הפרה (שם דף מו. ושם ד"ה דאפי') אמר רב יהודה אמר שמואל זו דברי סומכוס אבל חכמים אומרים
זה כלל גדול דבין המע"ה מאז כלל גדול אפילו ניזק אומר ברי ומיזק אומר שמה ואין לומר דרב יהודה דהכא כסומכוס והתם איירי אפ"ה
דרבנן דאי לסומכוס אהני ברי לרבנן נמי מהני דכפרישית לעיל ועוד דהכא בנמה לי בידך דליכא דררא דממונא לא פליג סומכוס וי"ל
דדוקא הכא אית ליה לרב יהודה דברי עדיף דהוי ברי טוב ושמה גרוע אבל גבי ניזק הוי ברי גרוע דלפי שידע שהמזיק לא היה שם
ולא יבחנוטו שמה של מזיק נמי טוב הוא שלא היה לו לידע ולכן מודה רב יהודה התם דלאו ברי עדיף וא"ת ביש נוחלין (ב"ב דף
ק"ה. ושם ד"ה אפי') גבי האומר זה אחי אינו נאמן ומסיק דאמרי אחין אין לנו יודעין וקאמר זאת אומרת מנה לי בידך והלה אומר איני
יודע פטור והכי דייק הא התם מודו כ"ע דפטור לפי שבירי שלו גרוע ושמה שלהן טוב שידע שהאחין אין מכירין זו אם הוא אחיכם
וי"ל דהתם נמי ירא שמה היום או מחר ישאלו וידעו ששיקר וכן בפי' הבית והעלייה (לקמן דף קטו: ושם) אם היה מכיר מקצת אבניו נטולין
ומסיק והלה מה טוען איני יודע וקאמר לימא תהוי תיובתא דמ"ד מנה לי בידך כו' פטור משמע דלמ"ד חייב א"ש התם נמי הוי ברי טוב
שרגילות להכיר אבניו אפילו אין בהם סימן וכל משמע התם דמוקי לה כשיש עסק שבועה ביניהן ונחמן ויכול לישבע משלם ואי
אין רגילות להכירו לא משלם כמו ביורשים ללא אמרינן בהו מתוך שאינו יכול לישבע משלם דלא הוי להו לידע ומשום הכי נמי בניזק אומר
ברי ומיזק אומר שמה לא אמרינן מתוך שאינו יכול לישבע משלם דלא הוי להו לידע דהא מודה מקצת הוא שמורה צפרה אבל קשה צפרק
קמא דכמויות (דף יב: ושם ד"ה ר"ה) דפסיק שמואל איכריי שמעון בן גמליאל דאמר היא נאמנת לומר משארסמני נאנסתי וקאמר אבי
הא דרב יהודה דאמר מנה לי בידך והלה אומר איני יודע דשמואל היא דפסיק כ"ג והלא רב יהודה דשמואל מודה היכא דברי
גרוע שמה (א) וכל אמר ברי עדיף גבי ניזק והתם טוב שמה שלו טוב שאינו יודע כלל מני נאנסתי וי"ל דאבדי דאמר
הא דרב יהודה דשמואל היא אית ליה דכלל גדול דבין אחא דקאמר ברישא הפרה (ב"ק דף מו.) א"י לבי הא למוכר שור ומנא נגחן ולא לניזק
ברי ולמיקו שמה וא"ת אע"ג דדחי בכמויות הויא ד"ג אבתי הא דרב יהודה (ו) דרב ושמואל היא דאית להו צפ' כל הנשבעין (שבעות דף
מז. ושם) דלא אמרינן מתוך שאינו יכול לישבע משלם א"כ סבירי בנמה לי בידך והלה אומר איני יודע חייב דאי לאו הכי סבירי (ס) לה
מתינתן דהתי' דלא מני' לשנויי בשיש עסק שבועה ביניהם דכפרישית וי"ל דסבירי שפיר פטור ומתיני' דאוקמא בשיש עסק שבועה ביניהם
בכרייתא דאמר ר' אמי התם דרייש בין שניהם ולא בין הירושין ואיכנו דרשי בין שניהם שהשבועה חלה על שניהם דבתנא ר"ש בן עטרסון
דהתם וא"ת לרב ושמואל דפטרי בני' ידענא וני' לא ידענא מודה במקצת אמאי חייב יהא נאמן במה שבושר בנימו דאי בעי אומר איני
יודע וי"ל דאין אדם טוען ברצון איני יודע דכפרישית במתני': **ר"ב נחמן** ור' יוחנן אמרי פטור. בנצח קמא (דף ק"ח. ושם) ובפ"ק
דכמויות (דף יב: ושם) פי' בקוטרסון פטור היינו קודם שניתקנה שבועת היסת אבל אחר שניתקנה שבועת היסת חייב לישבע שאינו יודע דאל"כ
כל תנבע יאמר איני יודע ויהיה פטור מכלום: **ד"ג בון** שיש עסק שבועה ביניהם. מ"מ במציעתא ששור טוען וי' ומשאל שמה
פטור השוכר משבועה שאין המשאל יכול להשיבו מספק אע"ג דבמקצת לו' שמודה (ו) במקצת א"ת דמשמע הכא דאית ליה לרב נחמן מחויב שבועה
ואין יכול לישבע משלם וצפ' כל הנשבעין (שבעות דף מז. ושם ד"ה הלכתא) גבי הו' שניהן חשודין על השבועה חורה שבועה למקומה דברי ר"מ
ר' יוסי אומר יתולקין ופליג רב נחמן אר' אבא דסבר התם כמ"ד חורה שבועה למקומה ומפרש ר' אבא דהיינו למחויב לה ומתוך שאין יכול
לישבע משלם וקאמר התם עבד רב נחמן עובדא דיתולקין כר' יוסי וי"ל דמוקי מתינתן דהכא כר"מ ומפרש למקומה היינו למחויב לה דכפריש
ר' אבא אכל איכא סבר כר' יוסי אכל קשה דכתיב' (ב"ב דף לה. ושם ד"ה וכל) משמע דהלכה כר' אבא דאיתו אמוראי בתראי מיניה ראייה לפסוק
הלכה וק"ל (כ"ב כר' נדוי ועוד דכפ' כל הנשבעין (שבעות דף מז. ושם ד"ה מתוך) גבי יתומים מיתומים לא יפיעו אלא בשבועה דאמרי רב
ושמואל לא שנו אלא שמת מלוה בחיי ליה אבל מת ליה בחיי מלוה כבר נתייב מלוה לבני ליה שבועה ואין אדם מוריש שבועה לבניו דסבירי דלא
אמרינן מתוך שאינו יכול לישבע או מובע או נתבע משלם אלא פטור ופליגי אדרי' אלעזר דאמר"י יורשין נשבעין שבועת יורשין ונטולין וסבר ר"א
כר' אבא דמתוך שאינו יכול לישבע מי שהוא חובע או נתבע משלם הנבע וקאמר התם (דף מח.) כיון דלא איתמרא הלכתא לא כמר ולא
כמר דרב ושמואל עבד דעבד כר"א עבד משמע דרב ושמואל עבד הו' כמו דר' אבא והתם אינו מוכר דרב נחמן ולא מתפקד
אלא עבד ושמואל ור"א וגרעה לר"ת דנבסא ונב' לא ידענא הלכתא אר' אבא דמתוך שאינו יכול לישבע משלם והתם מודה אפי'
רב נחמן וכשניהן חשודים הלכה כרב נחמן ור' אבא נמי מודה התם דיתולקין וטעמא משום דהתם שניהם היו מחויבין שבועה ואין
יכולין לישבע ולכן שניהם מתפקדין כל אחד חיי מטעם דר' אבא כיון דאיתו יכול לישבע המתבע משלם והמובע לא יכול ולכן
יתולקין והא דקאמר התם רבותיו שנא"י דאמרי חורה שבועה למחויב לה ומייתי מנסכא דר' אבא לאו משום דר' אבא סבר כברי
מאיר אלא דוכח מדברי ר' אבא דסבר נבסא מתוך שאינו יכול לישבע משלם יש לנו לומר דאיתו נמי פי' מילתיה דברי מאיר
למקומה למחויב לה ודוקא בחשוד המחויב שבועה לדורייתא אבל בשבועה דרבנן כגון פוגם שטרו ופוגמת כמותה ומתה ונפלו
קמי יתמי לא אמרינן מתוך שאינו יכול לישבע מתפקדין דאמר רב פפא (שם) הפוגם שטרו ומת יורשיו נשבעין ונטולין היינו
טעמא דכשבויה דרבנן לא אמרינן מתוך שאינו יכול לישבע משלם כדמשמע לעיל פרק קמא (דף ה.) גבי ההוא רעיא לבד מיתומים

עסק שבועה ביניהן ה"ג כגון שיש עסק שבועה ביניהן ה"ד עסק שבועה כדרבא דאמר

היהודה דאמרי ברי ושמה ברי עדיף אמאי אנטרין למיתני הכא דפטור דהשתא ברישא אשמועינן דברי עדיף להוליא כ"ש הכא דלהחיק
וי"ל דאיתי דתנא ברישא דברי עדיף ומיב השואל תנא נמי סיפא דכי הו' אפכא דפטור השואל אי נמי דברי דמשאל עדיף מבדי דשואל
וכן שמה דמשאל עדיף מדשואל ולהכי אנטרין סיפא לאשמועינן דאפילו ברי דשואל ללא חשיב כולי האי עדיפא משמה דמשאל:
ליבא תהוי תיובתא דרב נחמן. וא"ת מה מתינתן מוקי לה בסמוך כסומכוס ללא אזיל בתר חוקה ואית ליה ממון המוטל בספק
מולקין ולהכי לבידיה כי איכא ברי ושמה הוי ברי עדיף אפילו להוליא ורב נחמן כרבנן דאית להו המע"ה אי נמי רב נחמן אמי
שפיר כסומכוס דמודה סומכוס היכא דליכא דררא דממונא דהמע"ה וי"ל דלסומכוס דאית ליה ממון המוטל בספק מולקין * הוי כאלו
מרויחו ומחוקין זו וזוין דלדידיה אהני ברי נגד שמה ומיב הכל הכי נמי הוי ליה למימר לרבנן דאהני נמי ברי נגד שמה לכל הפחות
לומר שיתולקין: **והלה אובר איני יודע.** דוקא שאומר איני יודע אם הלויתני אבל הלויתני ואיני יודע אם החזרתי לך מתינתן היא
בהחלל בתרא (ב"ק דף ק"ח). דחייב ומ"מ פריך שפיר לרב נחמן ממתניתין דאע"ג דמודה שמסר לו שמי פרות אלו שמתיר אחת הוה כאלו
אומר איני יודע אם השאלתי אם לאו וכן צברה אחת כשאני יודע אם מתה בעודה שאלה: **ר"ב הונא** רב יהודה אמרי חייב ברי
ושמא ברי עדיף. מימה דכריש שור שנגח את הפרה (שם דף מו. ושם ד"ה דאפי') אמר רב יהודה אמר שמואל זו דברי סומכוס אבל חכמים אומרים
זה כלל גדול דבין המע"ה מאז כלל גדול אפילו ניזק אומר ברי ומיזק אומר שמה ואין לומר דרב יהודה דהכא כסומכוס והתם איירי אפ"ה
דרבנן דאי לסומכוס אהני ברי לרבנן נמי מהני דכפרישית לעיל ועוד דהכא בנמה לי בידך דליכא דררא דממונא לא פליג סומכוס וי"ל
דדוקא הכא אית ליה לרב יהודה דברי עדיף דהוי ברי טוב ושמה גרוע אבל גבי ניזק הוי ברי גרוע דלפי שידע שהמזיק לא היה שם
ולא יבחנוטו שמה של מזיק נמי טוב הוא שלא היה לו לידע ולכן מודה רב יהודה התם דלאו ברי עדיף וא"ת ביש נוחלין (ב"ב דף
ק"ה. ושם ד"ה אפי') גבי האומר זה אחי אינו נאמן ומסיק דאמרי אחין אין לנו יודעין וקאמר זאת אומרת מנה לי בידך והלה אומר איני
יודע פטור והכי דייק הא התם מודו כ"ע דפטור לפי שבירי שלו גרוע ושמה שלהן טוב שידע שהאחין אין מכירין זו אם הוא אחיכם
וי"ל דהתם נמי ירא שמה היום או מחר ישאלו וידעו ששיקר וכן בפי' הבית והעלייה (לקמן דף קטו: ושם) אם היה מכיר מקצת אבניו נטולין
ומסיק והלה מה טוען איני יודע וקאמר לימא תהוי תיובתא דמ"ד מנה לי בידך כו' פטור משמע דלמ"ד חייב א"ש התם נמי הוי ברי טוב
שרגילות להכיר אבניו אפילו אין בהם סימן וכל משמע התם דמוקי לה כשיש עסק שבועה ביניהן ונחמן ויכול לישבע משלם ואי
אין רגילות להכירו לא משלם כמו ביורשים ללא אמרינן בהו מתוך שאינו יכול לישבע משלם דלא הוי להו לידע ומשום הכי נמי בניזק אומר
ברי ומיזק אומר שמה לא אמרינן מתוך שאינו יכול לישבע משלם דלא הוי להו לידע דהא מודה מקצת הוא שמורה צפרה אבל קשה צפרק
קמא דכמויות (דף יב: ושם ד"ה ר"ה) דפסיק שמואל איכריי שמעון בן גמליאל דאמר היא נאמנת לומר משארסמני נאנסתי וקאמר אבי
הא דרב יהודה דאמר מנה לי בידך והלה אומר איני יודע דשמואל היא דפסיק כ"ג והלא רב יהודה דשמואל מודה היכא דברי
גרוע שמה (א) וכל אמר ברי עדיף גבי ניזק והתם טוב שמה שלו טוב שאינו יודע כלל מני נאנסתי וי"ל דאבדי דאמר
הא דרב יהודה דשמואל היא אית ליה דכלל גדול דבין אחא דקאמר ברישא הפרה (ב"ק דף מו.) א"י לבי הא למוכר שור ומנא נגחן ולא לניזק
ברי ולמיקו שמה וא"ת אע"ג דדחי בכמויות הויא ד"ג אבתי הא דרב יהודה (ו) דרב ושמואל היא דאית להו צפ' כל הנשבעין (שבעות דף
מז. ושם) דלא אמרינן מתוך שאינו יכול לישבע משלם א"כ סבירי בנמה לי בידך והלה אומר איני יודע חייב דאי לאו הכי סבירי (ס) לה
מתינתן דהתי' דלא מני' לשנויי בשיש עסק שבועה ביניהם דכפרישית וי"ל דסבירי שפיר פטור ומתיני' דאוקמא בשיש עסק שבועה ביניהם
בכרייתא דאמר ר' אמי התם דרייש בין שניהם ולא בין הירושין ואיכנו דרשי בין שניהם שהשבועה חלה על שניהם דבתנא ר"ש בן עטרסון
דהתם וא"ת לרב ושמואל דפטרי בני' ידענא וני' לא ידענא מודה במקצת אמאי חייב יהא נאמן במה שבושר בנימו דאי בעי אומר איני
יודע וי"ל דאין אדם טוען ברצון איני יודע דכפרישית במתני': **ר"ב נחמן** ור' יוחנן אמרי פטור. בנצח קמא (דף ק"ח. ושם) ובפ"ק
דכמויות (דף יב: ושם) פי' בקוטרסון פטור היינו קודם שניתקנה שבועת היסת אבל אחר שניתקנה שבועת היסת חייב לישבע שאינו יודע דאל"כ
כל תנבע יאמר איני יודע ויהיה פטור מכלום: **ד"ג בון** שיש עסק שבועה ביניהם. מ"מ במציעתא ששור טוען וי' ומשאל שמה
פטור השוכר משבועה שאין המשאל יכול להשיבו מספק אע"ג דבמקצת לו' שמודה (ו) במקצת א"ת דמשמע הכא דאית ליה לרב נחמן מחויב שבועה
ואין יכול לישבע משלם וצפ' כל הנשבעין (שבעות דף מז. ושם ד"ה הלכתא) גבי הו' שניהן חשודין על השבועה חורה שבועה למקומה דברי ר"מ
ר' יוסי אומר יתולקין ופליג רב נחמן אר' אבא דסבר התם כמ"ד חורה שבועה למקומה ומפרש ר' אבא דהיינו למחויב לה ומתוך שאין יכול
לישבע משלם וקאמר התם עבד רב נחמן עובדא דיתולקין כר' יוסי וי"ל דמוקי מתינתן דהכא כר"מ ומפרש למקומה היינו למחויב לה דכפריש
ר' אבא אכל איכא סבר כר' יוסי אכל קשה דכתיב' (ב"ב דף לה. ושם ד"ה וכל) משמע דהלכה כר' אבא דאיתו אמוראי בתראי מיניה ראייה לפסוק
הלכה וק"ל (כ"ב כר' נדוי ועוד דכפ' כל הנשבעין (שבעות דף מז. ושם ד"ה מתוך) גבי יתומים מיתומים לא יפיעו אלא בשבועה דאמרי רב
ושמואל לא שנו אלא שמת מלוה בחיי ליה אבל מת ליה בחיי מלוה כבר נתייב מלוה לבני ליה שבועה ואין אדם מוריש שבועה לבניו דסבירי דלא
אמרינן מתוך שאינו יכול לישבע או מובע או נתבע משלם אלא פטור ופליגי אדרי' אלעזר דאמר"י יורשין נשבעין שבועת יורשין ונטולין וסבר ר"א
כר' אבא דמתוך שאינו יכול לישבע מי שהוא חובע או נתבע משלם הנבע וקאמר התם (דף מח.) כיון דלא איתמרא הלכתא לא כמר ולא
כמר דרב ושמואל עבד דעבד כר"א עבד משמע דרב ושמואל עבד הו' כמו דר' אבא והתם אינו מוכר דרב נחמן ולא מתפקד
אלא עבד ושמואל ור"א וגרעה לר"ת דנבסא ונב' לא ידענא הלכתא אר' אבא דמתוך שאינו יכול לישבע משלם והתם מודה אפי'
רב נחמן וכשניהן חשודים הלכה כרב נחמן ור' אבא נמי מודה התם דיתולקין וטעמא משום דהתם שניהם היו מחויבין שבועה ואין
יכולין לישבע ולכן שניהם מתפקדין כל אחד חיי מטעם דר' אבא כיון דאיתו יכול לישבע המתבע משלם והמובע לא יכול ולכן
יתולקין והא דקאמר התם רבותיו שנא"י דאמרי חורה שבועה למחויב לה ומייתי מנסכא דר' אבא לאו משום דר' אבא סבר כברי
מאיר אלא דוכח מדברי ר' אבא דסבר נבסא מתוך שאינו יכול לישבע משלם יש לנו לומר דאיתו נמי פי' מילתיה דברי מאיר
למקומה למחויב לה ודוקא בחשוד המחויב שבועה לדורייתא אבל בשבועה דרבנן כגון פוגם שטרו ופוגמת כמותה ומתה ונפלו
קמי יתמי לא אמרינן מתוך שאינו יכול לישבע מתפקדין דאמר רב פפא (שם) הפוגם שטרו ומת יורשיו נשבעין ונטולין היינו
טעמא דכשבויה דרבנן לא אמרינן מתוך שאינו יכול לישבע משלם כדמשמע לעיל פרק קמא (דף ה.) גבי ההוא רעיא לבד מיתומים

מן